

نقش فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه

فاطمه حسین زاده خنجی^۱، عبدالمحمد طاهری^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: فرهنگ سازمانی از اساسی‌ترین زمینه‌های تغییر و تحول در سازمان است و مدارس به عنوان یک نهاد فرهنگی و فرهنگ‌ساز، رسالت فرهنگی عظیمی بر دوش دارند. هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه بود.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش بر مبنای هدف، از نوع کاربردی و بر مبنای ماهیت، توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهر شیراز، بالغ بر ۸۰۰۰ نفر بود که از بین آنها ۳۵۰ نفر به استناد جدول مورگان انتخاب گردیدند. روش نمونه‌گیری، تصادفی خوشه‌ای بود. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسش‌نامه فرهنگ مدرسه صفایی، پرسش‌نامه انگیزه پیشرفت هوبرت هرمنس و پرسش‌نامه عزت نفس کوپر اسمیت بود.

یافته‌ها: ضریب همبستگی بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان با عزت نفس آنان $0/40$ و سطح معنی‌داری آن نیز $0/461$ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری $0/05$ بیشتر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز با عزت نفس آنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که: ۱- فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان دختر تأثیرگذار بود؛ ۲- ابعاد نگرش به تحصیل دانش‌آموزان، یادگیری گروهی، نگرش اولیاء به تحصیل، وسایل و امکانات آموزشی و محیط فیزیکی از قدرت پیش‌بینی معنی‌داری برای انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان برخوردار بودند؛ اما ابعاد رفتار و نگرش دانش‌آموزان و نگرش معلمان به تحصیل از قدرت پیش‌بینی معنی‌داری برخوردار نمی‌باشند؛ ۳- ابعاد نگرش به تحصیل دانش‌آموزان، یادگیری گروهی، رفتار و نگرش دانش‌آموزان و نگرش اولیاء به تحصیل، از قدرت پیش‌بینی معنی‌داری برای عزت نفس دانش‌آموزان برخوردار بودند؛ اما ابعاد نگرش معلمان به تحصیل، وسایل و امکانات آموزشی و محیط فیزیکی از قدرت پیش‌بینی معنی‌داری برخوردار نمی‌باشند.

کلید واژه‌ها: فرهنگ مدرسه، ابعاد فرهنگ مدرسه، انگیزه پیشرفت، عزت نفس

ارجاع: حسین‌زاده خنجی فاطمه، طاهری عبدالمحمد. نقش فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه. مجله مدیریت فراگیر ۱۳۹۵؛ ۲(۱): ۱۱-۱.

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۶

و یکی از مباحث اصلی و کانونی را تشکیل داده است. فرهنگ سازمانی از اساسی‌ترین زمینه‌های تغییر و تحول در سازمان است. نظر به اینکه برنامه‌های جدید تحول، بیشتر به تحول بنیادی سازمانی نگاه می‌کند، از این رو، هدف این برنامه‌ها تغییر و تحول

مقدمه

فرهنگ سازمانی موضوعی است که به تازگی در دانش مدیریت و در قلمرو رفتار سازمانی راه یافته است. به دنبال نظریات و تحقیقات جدید، فرهنگ سازمانی دارای اهمیت روز افزونی شده

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران

۲- دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران

نویسنده مسئول: عبدالمحمد طاهری

Email: vahid_taaahh2010@yahoo.com

دوست داشتنی هستند، در زندگی به دنبال چالش هستند و هدف‌های خود را در زندگی دنبال می‌کنند. به عبارتی جامعه نیازمند افراد با عزت نفس بالا است؛ زیرا این افراد توانایی‌های خود را باور دارند، مسؤول و قابل اعتماد می‌باشند (۴).

با توجه به نقش بسیار بالای فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس، پژوهشگر بر اساس مطالعات دیداری و شواهد تجربی، کماکان اهمیت این موضوع را در فرایند آموزش و یادگیری احساس می‌نماید. لذا محقق به دنبال آن است که با توجه به ضرورت بسیار بالای پژوهش حاضر، اهداف زیر را نیز در این پژوهش دنبال نماید:

✚ ایجاد یک بستر احساسی در فضای مدرسه که معلمین نسبت به مؤلفه‌های فرهنگ مدرسه، واکنش مرتبط با موضوع را از خود نشان می‌دهند.

✚ ایجاد حس تعاون و همکاری در بین همکاران آموزشی و دانش‌آموزان جهت تقویت فرهنگ مدرسه.

✚ تنظیم یک راهبرد آموزشی در حوزه فرهنگ در راستای ایجاد فرهنگ سازمانی قوی جهت تضمین بقای سازمان مدرسه.

✚ شکل‌گیری هویت فردی و احساس تعهد بر اساس شناخت و همچنین غنی‌سازی و تقویت ویژگی‌های فرهنگی مدرسه.

با عنایت به مباحث مطروحه فوق، پژوهشگر ضمن قبول نقش فرهنگ مدرسه بر تحولات ساختاری جامعه و مدرسه، به شکل مشخص به دنبال تعیین میزان تأثیر فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان دختر در راستای تحولات ساختاری مورد انتظار می‌باشد که در ادامه با تأکید بر مبانی نظری متغیرهای مورد اشاره، این هدف را کالبد شکافی می‌نماید.

مفهوم و تعریف فرهنگ مدرسه

کاربرد روزافزون فرهنگ مدرسه، احتمالاً ناشی از توان تحلیلی این مفهوم در تبیین زندگی تحصیلی (۵) و آرایه یک چارچوب مقبول روش شناختی برای درک فرایندهای اجتماعی نهفته در امر تعلیم و تربیت است. با وجود این و استفاده گسترده از مفهوم فرهنگ مدرسه، نوعی ناهمسانی در معنا و کاربرد آن از جانب پژوهشگران به وضوح نمایان است. همانند بسیاری از اصطلاحات مشابه، معنای فرهنگ مدرسه اغلب به گرایش و

فرهنگ سازمان به عنوان زیربنا به بستر تحول است. جمعیت‌شناسان، جامعه‌شناسان و اخیراً روان‌شناسان و حتی اقتصاددانان توجه خاصی به این مبحث نو و مهم مبذول داشته و در شناسایی نقش و اهمیت آن نظریه‌ها و تحقیقات زیادی را به وجود آورده و در حل مسائل و مشکلات به کار گرفته‌اند. با بررسی که توسط گروهی از اندیشمندان علم مدیریت به عمل آمده، فرهنگ سازمانی به عنوان یکی از مؤثرترین عوامل پیشرفت و توسعه کشورها شناخته شده است (۱).

از دیگر سو، موفقیت هر مدرسه در ایجاد انگیزه و پیشرفت دانش‌آموزان، به فرهنگ حاکم بر آن مدرسه ارتباط دارد؛ زیرا فرهنگ مدرسه علاوه بر پیشرفت تحصیلی، بر میزان رضایت درونی و اجتماعی از مدرسه نیز تأثیرگذار است. در این فضا هر شخص، با ارزش، قابل احترام و خوشبخت است (۲). مدارس منابعی پر ارزش برای پیشرفت جوامع به حساب می‌آیند. در عصر حاضر که جهان رو به ترقی و پیشرفت ناگهانی است، نقش فرهنگ، مخصوصاً در سطح آموزشگاه‌ها، در چرخه پیشرفت اهداف عالی جامعه انکارناپذیر است. بنابراین، تنها توجه و تأکید بر صلاحیت فنی و علمی در مدارس مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بلکه مدارس به عنوان یک نهاد فرهنگی و فرهنگ‌ساز، رسالت فرهنگی عظیمی بر دوش خود احساس می‌نمایند. دانش‌آموزانی که صلاحیت و شایستگی خود را باور دارند، با اعتماد به نفس بالا، تلاش‌های وسیع‌تر و بیشتری را جهت رسیدن به هدف انجام می‌دهند و به زودی مایوس نمی‌شوند. تلاش‌های ایشان که مبتنی بر درک واقعیت و شناخت از خود و توانایی‌های خود است، منجر به درگیر شدن بهتر ایشان در فرایندهای یادگیری، بالا رفتن باورهای خود شایستگی و خود کارآمدی و در نتیجه پیشرفت‌های آتی آنان خواهد شد (۳).

از آنجایی که عزت نفس کودک یا نوجوان زمینه و اساس ادراک وی از تجارب زندگی را فراهم می‌سازد، همه مربیان، والدین و رهبران بر این باورند که جامعه باید پرورش دهنده افرادی با بهداشت روانی سالم و عزت نفس بالا باشد. چنین افرادی به دیگران احترام می‌گذارند، مسؤولیت رفتار خود را می‌پذیرند، دارای ثبات شخصیتی هستند، نسبت به خود و توانایی‌هایشان احساس غرور می‌کنند، خود انگیخته هستند، توانایی خطر کردن و روبرو شدن با مشکلات و حل آنها را دارند، دیگران را دوست دارند و

واکنش و گوش دادن آنها به معلم تأثیر می‌گذارد. و زمانی که بسیاری از دانش‌آموزان بر این باور باشند که قادر به گذراندن درس نیستند، معلم نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. در مواجهه با دانش‌آموزان بی‌علاقه، معلمان ممکن است با بی‌تفاوتی نسبت به یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان و به عنوان رفع تکلیف درس را به صورت یک طرفه، یکنواخت و بدون تعامل ارایه و تمام نمایند. چنین وضعیتی به صورت چرخه‌ای تشدید می‌شود (۱۱).

عزت نفس

از آنجا که عزت نفس فرد زمینه و اساس ادراک وی از تجارب زندگی را فراهم می‌سازد، دارای ارزش ویژه‌ای است. اکثر دانشمندان و صاحب‌نظران ارزیابی مثبت از خود را به عنوان عامل اساسی در سازگاری عاطفی-اجتماعی افراد می‌دانند، شایستگی عاطفی-اجتماعی که از خودارزیابی مثبت منتج می‌شود می‌تواند به عنوان سپر یا نیرویی در مقابل مشکلات خطیر آینده به نوجوان کمک کند. شاهدهی بر این نقطه نظر، راهنمای تشخیصی و آماری بیماری‌های روانی انجمن روان‌پزشکان آمریکا (DSM-III.R, 2000) است که از عزت نفس پایین به عنوان نشانگان چندین اختلال کودکی نام برده است. اگرچه واقعاً مشخص نیست که عزت نفس پایین علت هر اختلالی باشد اما این واقعیت که آن می‌تواند با مشکلات شدید در کودکی توأم باشد دلیل بر اهمیت نقش عزت نفس است. وقتی می‌گوییم عزت نفس مورد نیاز است منظورمان این است که:

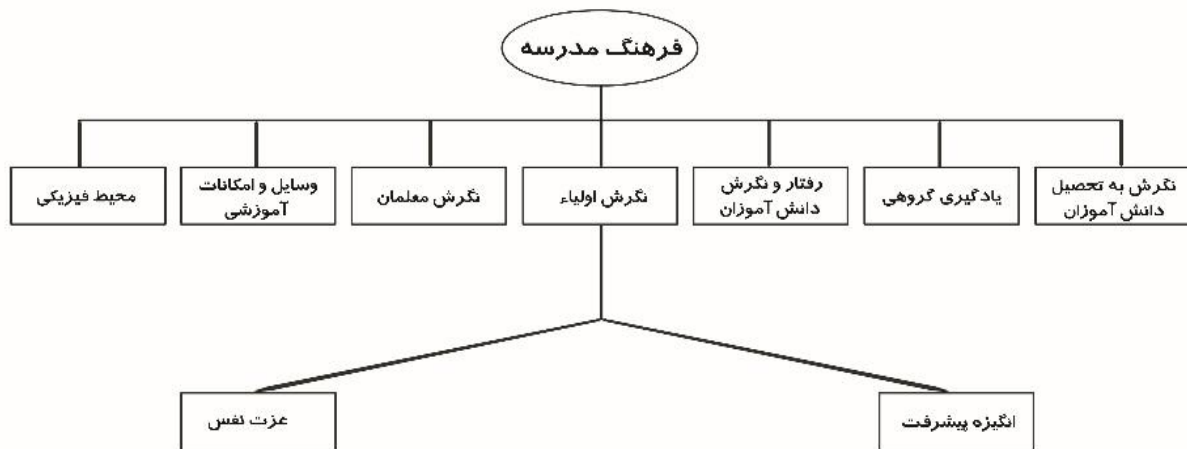
- در فرایند زندگی نقش مؤثری ایفا می‌کند.
  - برای رشد سالم و طبیعی ضرورت دارد.
  - دارای ارزش بقایی است (۱۲).
- با ملاحظه خوانش‌های جدید از متغیرهای مذکور و با تأکید بر مبانی نظری متغیرها، این مهم در چارچوب نظری تحقیق در شکل ۱ نمایش داده می‌شود.
- روئینی ثانی (۱۳)، در پژوهش خود پیرامون «رابطه فرهنگ مدرسه با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان: نقش تعدیل کننده اندازه مدرسه» نتیجه گرفت که، یکی از مؤلفه‌های افزایش پیشرفت تحصیلی توجه به فرهنگ مدرسه است. در مدرسه‌های با اندازه کوچک این مؤلفه نقش مؤثری در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی ایفا می‌کند.

جهت‌گیری نظری محققان مختلف بستگی دارد. برخی از نمونه‌های مذکور را می‌توان بدین شرح طبقه‌بندی کرد: فرهنگ مدرسه، شاخصی از فرهنگ کلی جامعه؛ فرهنگ مدرسه به مثابه فرهنگ عام تعلیم و تربیت؛ فرهنگ مدرسه به مثابه فرهنگ خاص؛ فرهنگ مدرسه به مثابه فرهنگ ادراک شده توسط دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت و نظایر آن (۶) **فرهنگ مدرسه**

باوجود عدم توافق درباره تعریف فرهنگ مدرسه، با توجه به دیدگاه‌های مختلف، این تعریف نظری به عنوان تعریف مورد توافق در پژوهش حاضر، در نظر گرفته شده است. فرهنگ مدرسه، مجموعه‌ای از متغیرها است که نحوه زندگی جمعی در محیط آموزشی (مدرسه) را مشخص می‌کند و مبین ارزش‌ها، هنجارها، سنت‌ها، رسوم، آئین‌ها و نمادهای مشترک دست‌اندرکاران مدرسه است و منجر به فعالیت‌هایی می‌شود که دستیابی به اهداف را تسهیل می‌کنند. بنابراین، ابعاد فرهنگ مدرسه، مجموعه‌ای از عناصر و زمینه‌هایی هستند که در ترکیب و تعامل با یکدیگر، فرهنگ مدرسه را ایجاد می‌کنند.

اهمیت انگیزه پیشرفت

انگیزه پیشرفت، عامل بسیار مهم و اغلب مهم‌ترین شرط یادگیری است. اهمیت آن اغلب از هوش کلی نیز بیشتر می‌باشد (۷). در حقیقت روان‌شناسان معتقدند که انگیزش مایه اساسی یادگیری است. آن‌ها معتقدند که در غیاب انگیزش کافی برای آموختن، یادگیری در آموزشگاه نامحتمل است. مسایل انگیزشی یادگیرندگان در تعلیم و تربیت و تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی جنبه مهمی از یادگیری اثربخش تلقی می‌شود (۸). برای نیل به یادگیری موفقیت‌آمیز و مؤثر، معلمان به شاگردان برانگیخته، علاقه‌مند و تلاش‌گر نیاز دارند و خواهان چنین متعلمانی هستند. یعنی به یادگیرندگانی که در فعالیت‌های یادگیری و دستیابی به اهداف پرورشی، خودانگیخته و خودراهبر باشند و برای به فعالیت‌ها واداشتن آنها نیاز کمتری به مشوق‌ها و محرک‌های بیرونی و چالش معلمان وجود داشته باشد (۹). از طرف دیگر، بی‌علاقگی یا پایین بودن انگیزش دانش‌آموزان اغلب بر معلمان تأثیرات نامطلوب می‌گذارد. در واقع کمبود انگیزش موجب تحلیل منابع و «پتانسیل‌ها» و کاهش بهره‌وری فرایند تدریس-یادگیری می‌گردد (۱۰). هنگامی که دانش‌آموزان علاقه‌ای به موضوع درس ندارند، این بر شیوه

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

کیترویتیس و همکاران (۱۷)، در تحقیقی در مدارس ابتدایی قبرس، نتیجه گرفتند که پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با پنج عامل که یکی از این عوامل فرهنگ سازمانی است ارتباط دارد. ارتمن (۱۸)، در مقاله‌ای، پژوهش‌های انجام شده درباره مدارس ایالات متحد آمریکا را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که میان طراحی صحیح و دقیق ابعاد و اجزای گوناگون مدرسه و یادگیری دانش آموزان رابطه معنی دار وجود دارد. محققان تأثیر منفی حرارت نامناسب، نور کم، سر و صدا و قدیمی بودن ساختمان مدرسه را بر عملکرد دانش آموزان نشان داده‌اند. علاوه بر آن، او دریافته است که شرایط ساختمان مدرسه ممکن است تأثیرات مثبت یا منفی بر دانش آموزان داشته باشد. مطالعات همبستگی، رابطه مثبت قوی را میان ویژگی‌ها و شرایط ساختمانی مدرسه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نشان داده است. در شرایط یکسان اجتماعی، پیشرفت تحصیلی کسانی که در مدارس با تسهیلات مناسب تحصیل کرده‌اند ۵ تا ۱۷ درصد از دیگران بیشتر بوده است. حال این سؤال اصلی مطرح است که فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شهرستان شیراز تأثیرگذار است؟

✚ نگرش به تحصیل دانش آموزان، یادگیری گروهی، رفتار و نگرش دانش آموزان، نگرش به تحصیل، بر عزت نفس آنان تأثیرگذار است.

حسن قلاوندی و همکاران (۱۴)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که، ابعاد فرهنگ مدرسه، رابطه معنی داری با برآورده شدن نیازهای روان‌شناختی دانش آموزان (خودمختاری، شایستگی و ارتباط)، دارند. به طور کلی، در مدرسی که فرهنگ آنها به روابط دوستانه اعضای آن، وجود اعتماد بین اعضا و احترام متقابل تأکید دارند و همچنین امنیت و کیفیت خدمات آموزشی در آن بالا باشد، میزان احساس شایستگی، حس انسجام و خودمختاری در میان دانش آموزان آن مدارس نیز بالا خواهد بود.

عارفی و همکاران (۱۵)، در پژوهشی به این نتیجه رسید که: ۱- بین عناصر و ابعاد فرهنگ مدرسه و انگیزه پیشرفت رابطه وجود دارد. ۲- ابعاد فرهنگ مدرسه قدرت پیش‌بینی‌کنندگی انگیزه پیشرفت را دارد و بیشترین پیش‌بینی‌کننده انگیزه پیشرفت دانش آموزان نگرش به تحصیل، نگرش معلم و محیط فیزیکی بوده است. ۳- بین مؤلفه‌های فرهنگ مدرسه از نظر دانش آموزان دختر و پسر تفاوت وجود دارد.

برخوری و همکاران (۱۶)، در پژوهش خود به منظور «بررسی اثربخشی آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی به شیوه گروهی بر انگیزه پیشرفت، عزت نفس و شادکامی دانش آموزان پسر پایه اول دبیرستان‌های دولتی شهر جیرفت در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶»، به این نتیجه رسیدند که: آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی گروهی در افزایش انگیزه پیشرفت و شادکامی دانش آموزان دبیرستانی تأثیر گذار است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از حیث ماهیت توصیفی- پیمایشی و از جهت هدف، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شیراز به تعداد ۸۰۰۰ نفر بوده است.

حجم نمونه به استناد جدول مورگان، ۳۵۰ نفر محاسبه گردیده است. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای با احتساب ضریب، استفاده شده است.

ابزار پژوهش، پرسش‌نامه فرهنگ مدرسه، با مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت و ۷۰ پرسش بسته پاسخ تدوین شده است. این پرسش‌نامه شامل ۷ زیر مقیاس (نگرش به تحصیل، یادگیری گروهی، رفتار و نگرش دانش‌آموزان، نگرش معطوف به معلمان، نگرش معطوف به اولیا، وسایل و امکانات، و محیط فیزیکی) می‌باشد.

پرسش‌نامه انگیزه پیشرفت هرمنس در سال ۱۹۷۰ تدوین شد. این پرسش‌نامه شامل ۲۹ ماده است و به صورت چهار گزینه‌ای بیان شده که به دنبال هر جمله ناتمام، چند گزینه داده شده است و دامنه تغییر نمرات از ۲۹ تا ۱۱۶ می‌باشد.

پرسش‌نامه عزت نفس، شامل ۵۸ ماده است که احساسات، عقاید یا واکنش‌های فرد را توصیف می‌کند.

یافته‌ها

نتایج حاصل از جدول ۱ نشان می‌دهد بین فرهنگ مدرسه با انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. طبق

جدول ۱، ضریب همبستگی بین متغیر فرهنگ مدرسه و انگیزه پیشرفت برابر با ۰/۱۶۱ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۴ به دست آمده است. بنابراین می‌توان گفت هرچه فرهنگ مدرسه در سطح بالاتری باشد، میزان انگیزه پیشرفت در بین دانش‌آموزان بیشتر خواهد بود. همچنین بر اساس جدول ۱ میان فرهنگ مدرسه و عزت نفس دانش‌آموزان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد و ضریب همبستگی برابر با ۰/۱۳۵ و سطح معنی‌داری ۰/۰۱ به دست آمده است که نشان می‌دهد با بالا رفتن سطح فرهنگ مدرسه، عزت نفس دانش‌آموزان افزایش می‌یابد.

بر اساس نتایج حاصل از جدول ۲، مشاهده می‌شود که نگرش به تحصیل دانش‌آموزان بر انگیزه پیشرفت آنان تأثیرگذار است. ضریب همبستگی بین نگرش به تحصیل با انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان، ۰/۱۲۵ و سطح معنی‌داری آن ۰/۰۱۹ می‌باشد. با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین می‌توان گفت که بین نگرش به تحصیل دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز با انگیزه پیشرفت آنان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.

با توجه به نتایج جدول ۳، ضریب همبستگی بین یادگیری گروهی با انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان، ۰/۱۶۸ و سطح معنی‌داری آن نیز ۰/۰۰۲ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ کمتر می‌باشد، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین یادگیری گروهی دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز با انگیزه پیشرفت آنان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.

جدول ۱. ضریب همبستگی بین فرهنگ مدرسه، انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
فرهنگ مدرسه	۳۵۰	۲/۴۵۰۵	۰/۴۱۱۳۴	۰/۱۶۱	۰/۰۰۴
انگیزه پیشرفت	۳۵۰	۲/۵۷۲۹	۰/۳۲۶۴۱		
فرهنگ مدرسه	۳۵۰	۲/۴۵۰۵	۰/۴۱۱۳۴	۰/۱۳۵	۰/۰۱
عزت نفس	۳۵۰	۳۴/۷۳۷۱	۹/۸۵۳۰۵		

جدول ۲. ضریب همبستگی بین نگرش به تحصیل دانش‌آموزان و انگیزه پیشرفت آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
نگرش به تحصیل دانش‌آموزان	۳۵۰	۲/۹۴۴۱	۰/۴۳۵۵۵	۰/۱۲۵	۰/۰۱۹
انگیزه پیشرفت	۳۵۰	۲/۵۷۲۹	۰/۳۲۶۴۱		

جدول ۳. ضریب همبستگی بین یادگیری گروهی دانش‌آموزان و انگیزه پیشرفت آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
یادگیری گروهی	۳۵۰	۲/۵۷۹۸	۰/۵۸۷۴۹	۰/۱۶۸	۰/۰۰۲
انگیزه پیشرفت	۳۵۰	۲/۵۷۲۹	۰/۳۲۶۴۱		

جدول ۴. ضریب همبستگی بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان بر انگیزه پیشرفت آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
رفتار و نگرش دانش‌آموزان	۳۵۰	۲/۳۰۳۲	۰/۷۲۵۲۶	۰/۰۱۳	۰/۸۱۰
انگیزه پیشرفت	۳۵۰	۲/۵۷۲۹	۰/۳۲۶۴۱		

جدول ۵. ضریب همبستگی بین نگرش به تحصیل دانش‌آموزان و عزت نفس آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
نگرش به تحصیل دانش‌آموزان	۳۵۰	۲/۹۴۴۱	۰/۴۳۵۵۵	۰/۴۴۴	۰/۰۰۱
عزت نفس	۳۵۰	۳۴/۷۳۷۱	۰/۸۵۳۰۵		

جدول ۶. ضریب همبستگی بین یادگیری گروهی دانش‌آموزان و عزت نفس آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
یادگیری گروهی	۳۵۰	۲/۸۹۷۱	۰/۴۹۷۴۳	۰/۳۸۵	۰/۰۰۱
عزت نفس	۳۵۰	۳۴/۷۳۷۱	۰/۸۵۳۰۵		

جدول ۷. ضریب همبستگی بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان و عزت نفس آنان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
رفتار و نگرش دانش‌آموزان	۳۵۰	۲/۳۰۳۲	۰/۷۲۵۲۶	۰/۰۴۰	۰/۴۶۱
عزت نفس	۳۵۰	۳۴/۷۳۷۱	۰/۸۵۳۰۵		

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۶ مشاهده می‌شود که ضریب همبستگی بین یادگیری گروهی با عزت نفس دانش‌آموزان ۰/۳۸۵ و سطح معنی‌داری آن نیز ۰/۰۰۱ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ بیشتر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین یادگیری گروهی با عزت نفس دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصله از جدول ۷، ضریب همبستگی بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان با عزت نفس آنان ۰/۰۴۰ و سطح معنی‌داری آن نیز ۰/۴۶۱ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز با عزت نفس آنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

با توجه به نتایج جدول ۴، ضریب همبستگی بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان با انگیزه پیشرفت آنان ۰/۰۱۳ و سطح معنی‌داری آن ۰/۸۱۰ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ بیشتر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین رفتار و نگرش دانش‌آموزان با انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

با توجه به نتایج جدول ۵، ضریب همبستگی بین نگرش به تحصیل دانش‌آموزان با عزت نفس آنان ۰/۴۴۴ و سطح معنی‌داری آن نیز ۰/۰۰۱ می‌باشد و با توجه به اینکه این مقدار از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین نگرش به تحصیل دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه ناحیه ۱ آموزش و پرورش شیراز با عزت نفس آنان رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به تأیید فرضیه فرهنگ مدرسه بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش آموزان می توان چنین استنباط کرد که: فرهنگ مدرسه مؤلفه‌هایی از قبیل ساختار مدرسه، برنامه‌ریزی، جو مدرسه، فضای فیزیکی و فضای معنوی را در بر می‌گیرد که هر کدام از این مؤلفه‌ها به نوعی انگیزه پیشرفت و عزت نفس دانش‌آنان را متأثر می‌سازد.

نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهشی روئینی ثانی (۱۳)، قلاوندی و همکاران (۱۴)، دهقان‌پور (۱۹)، صفایی (۲۰)، رجائیان (۲۱)، زمانی و نصر اصفهانی (۲۲)، حسین چاری (۶)، کیتروبتیس و همکاران (۱۷)، کاتن (۲۳) و گاه و همکاران (۲۴)، در رابطه با انگیزه پیشرفت، همسو می‌باشد.

همچنین نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهشی دهقان‌پور (۱۹)، زمانی و نصر اصفهانی (۲۲)، اکبرنیا (۲۵)، یوسفی (۲۶)، تیلور و مونت کومری (۲۷)، لاستر و همکاران (۲۸) در رابطه با عزت نفس همسو می‌باشد.

دانش آموزان تأثیرگذار است.

با توجه به تأیید نگرش به تحصیل دانش‌آموزان بر انگیزه پیشرفت آنان می‌توان چنین استنباط کرد که با توجه به اینکه نگرش افراد نسبت به مسایل، دارای اهمیت زیادی می‌باشد و در واقع، نگرش، زمینه‌ساز انجام فعالیت و نحوه انجام فعالیت است؛ پس در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مستقیم داشته و یکی از عوامل مهم در ایجاد انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان می‌باشد. به بیان دیگر، انگیزه دانش‌آموزان در صورتی افزایش می‌یابد که امور تحصیلی به طور مستقیم یا غیر مستقیم با نیازها، علایق، ظرفیت و اهداف آنها مرتبط باشد؛ و سطح دشواری آنها به گونه‌ای باشد که بتوانند به صورت موفقیت‌آمیز آنها را انجام دهند. بنابراین رسیدن به این نتیجه که عامل نگرش به تحصیل، پیش‌بینی کننده معنی‌دار انگیزه پیشرفت در مدرسه است، چندان دور از انتظار نیست. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های پژوهشی حسین چاری (۶)، عارفی و همکاران (۱۵)، شریفی (۲۹)، رجائیان (۲۱) همسو می‌باشد.

همچنین در تأیید یادگیری گروهی دانش‌آموزان بر انگیزه پیشرفت آنها می‌توان چنین استنباط کرد که پژوهش‌های انجام شده در زمینه فرهنگ مدرسه نشان دهنده آن است که هر چقدر

فرهنگ مدرسه بر مشارکت گروهی تأکید کند، در دانش‌آموزان، احساس مثبتی نسبت به خود و درس و مطالعه ایجاد می‌شود. بنابراین، یادگیری اجتماعی بدلیل اینکه موجب به وجود آمدن سازگاری و احساس خودکارآمدی شخصی و اجتماعی در فرد می‌گردد، در ایجاد انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان مؤثر است. نتایج حاصل از این مطالعه با یافته‌های پژوهشی رجائیان (۲۱)، برخورداری و همکاران (۱۶)، کنعانی (۳۰)، صالحی و همکاران (۳۱)، عباسیان (۳۲)، طبری (۳۳)، حاجی حسین نژاد و بالغی‌زاده (۳۴)، نظری و جلالی (۳۵)، و میهر (۳۶)، همسو می‌باشد.

با توجه به عدم تأیید رفتار و نگرش دانش‌آموزان بر انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان می‌توان چنین استنباط کرد که روابط بین فردی و شیوه برخورد دانش‌آموزان با یکدیگر، تأثیر قابل قبولی در ایجاد انگیزه، پیشرفت و موفقیت دانش‌آموزان نداشته است. ضمن اینکه ممکن است ابعاد و مؤلفه‌های دیگر فرهنگ مدرسه که از قدرت پیش‌بینی کنندگی قوی‌تری برخوردارند، توانسته باشد تأثیر نگرش و رفتار همسالان بر انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان را کمرنگ کند. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های قلاوندی و همکاران (۱۴)، ناهمسو بود.

با توجه به تأیید نگرش به تحصیل دانش‌آموزان بر عزت نفسان می‌توان چنین بیان کرد که تصور و نگرش فرد درباره خصوصیات جسمانی، عقلانی و اجتماعی، بخش مهمی از تکوین خویشتن‌پنداری او را تشکیل می‌دهد (۳۷). نگرش مثبت نسبت به توانایی‌های خود و حس مفید و با ارزش بودن در کلاس درس و در میان همکلاسی‌ها نیاز درونی کلیه دانش‌آموزان در تمام مقاطع تحصیلی است و این احساس می‌تواند یکی از عوامل مهم در شکل‌گیری خودپنداره دانش‌آموزان باشد. به بیان دیگر، هر چقدر قدرت کارایی دانش‌آموزان بالاتر باشد به مراتب فرد میزان عزت نفس بالاتری دارد و می‌تواند در مشکل‌سازترین موقعیت بهترین عملکرد را از خود نشان دهد. مطالعات ادبیات پژوهش و یافته‌های بصری محقق هم در عالم واقع، این موضوع را تأیید می‌کند. نتایج حاصل از این مطالعه با یافته‌های پژوهشی اکبرنیا (۲۵)، یوسفی (۲۶)، پاپ و همکاران (۳۸) و کوپر اسمیت (۳۹) همسو می‌باشد.

با توجه به تأیید یادگیری گروهی دانش‌آموزان بر عزت نفس آنها می‌توان گفت نقش یادگیری گروهی و مشارکت

رفتار و نگرش دانش‌آموزان بر عزت نفس دانش‌آموزان تأثیرگذار بود با توجه به تأیید این مطلب می‌توان گفت، نگرش توانسته است پیش‌بینی کننده مطلوبی جهت ایجاد و تقویت عزت نفس دانش‌آموزان باشد. عدم وجود رابطه بین این دو متغیر، ممکن است نشان از کم اهمیت بودن نگرش و یا حس نکردن این نگرش از سوی مربی و یا جبران تأثیر این مؤلفه با عوامل دیگری از قبیل نگرش به تحصیل دانش‌آموزان، یادگیری گروهی و یا دیگر ابعاد فرهنگ مدرسه باشد. نتایج حاصل از این فرضیه با یافته‌های پژوهشی براتی (۴۲)، ناهمسو می‌باشد.

جمعی، به عنوان یکی از ابعاد تأثیرگذار فرهنگ مدرسه بر عزت نفس دانش‌آموزان، مورد تأیید واقع شده است. لذا دانش‌آموزانی که در گروه احساس با ارزش بودن می‌کنند و عملکرد آنها با هنجارها و معیارهای گروهی تطابق بیشتری دارد؛ از مهارت‌های فردی و اجتماعی بیشتری برخوردار می‌باشند و در نتیجه عزت نفس بالاتری خواهند داشت. نتایج حاصل از این پژوهش با یافته‌های پژوهشی نظری و جلالی (۳۵)، کلانتری و همکاران (۴۰)، تمپل و رابسون (۴۱)، و تیلور و مونت کومری (۲۷) همسو بود.

References

1. Fincham R, Rhodes P. Principles of organizational behavior. Oxford, UK: OUP Oxford; 2005 .
2. Loukas A, Robinson S. Examining the moderating role of perceived school climate in early adolescent adjustment. *Journal of Research on Adolescence* 2004; 14(2): 209-33.
3. Patrick H, Mantzicopoulos P, Samarapungavan A, French BF. Patterns of young children's motivation for science and teacher-child relationships. *The Journal of Experimental Education* 2008; 76(2): 121-44.
4. Biabangard A. The methods of increasing self-esteem in children and adolescents. Tehran, Iran: Islamic Republic of Iran Teachers and Parents Association; 2008. [In Persian].
5. Hargreaves A. The emotional practice of teaching. *Teaching and Teacher Education* 1998; 14(8): 835-54.
6. Hosein Chari M. The survey of elements and aspects of school culture and its effect on the outcome of cognitive - behavioral elementary school students in Shiraz. [Thesis]. Shiraz, Iran: Shiraz University; 2003. [In Persian].
7. Rankin SH, Stallings KD. Patient education: issues, principles, practices. 3rd ed. Philadelphia, PA: Lippincott-Raven Publishers; 1996.
8. Akbas A, Kan A. Affective factors that influence chemistry achievement (motivation and anxiety) and the power of these factors to predict chemistry achievement-II. *Journal of Turkish Science Education* 2007; 4(1): 10-19.
9. Torrence DR. Motivating trainees to learn. *Training and Development* 1993; 47(3): 55.
10. Irannejad Parizi M, Sasan Gohar P. Organization and management: from theory to practice. Tehran, Iran: Iranian Banking Institution; 1996. [In Persian].
11. Tella A. The Impact of Motivation on Student's Academic Achievement and Learning Outcomes in Mathematics among Secondary School Students in Nigeria. *Journal of Mathematics, Science and Technology Education* 2007; 3(2): 149-56.
12. Branden N. The psychology of self-esteem. New York, NY: Wiley; 2001 .
13. Ruini Saani F. The relationship between school culture and students' achievement: the moderating role of school size. [Thesis]. Semnan, Iran: School of Economics and Administrative Sciences, Semnan University; 2013. [In Persian].
14. Ghalavandi H, Amani J, Babaie M. Canonical analysis of the relationship between school culture with basic psychological needs among students. *Journal of New Thoughts on Education* 2007; 3(3): 28-9. [In Persian].
15. Arefi M, Rahmani J, Safsie S. Relationship between the elements and aspects of school culture and motivation for achievement in secondary school students in city of Mobarakeh. *Research in Curriculum Planning* 2010; 1(27): 101-16. [In Persian].
16. Barkhori H, Refahi J, Farahbakhsh Q. The survey of effectiveness training of the positive thinking skills to group method on achievement motivation, self-esteem and happiness first grade high school male students of Jiroft in the academic year 2007-2008. *Quarterly Journal of New Approach in Educational Administration* 2009; 2(5): 131-44. [In Persian].
17. Kythreotis A, Pashiardis P, Kyriakides L. The influence of school leadership styles and culture on students' achievement in Cyprus primary schools. *Journal of Educational Administration* 2010; 48(2): 218-40.

18. Earthman GI. School facility conditions and student academic achievement. Los Angeles, CA: Williams Watch Series: Investigating the Claims of Williams v. State of California; 2002.
19. Dehghanpour A. The relationship between school size, school culture and academic achievement of students in guidance schools and high schools government girls' in Ahvaz city, 2012-2011. [Thesis]. Ahvaz, Iran: Shahid Chamran University of Ahvaz; 2011. [In Persian].
20. Safaee S. The relationship between the elements and aspects of school culture with achievement motivation in guidance school students' the Mobarake city. [Thesis]. Isfahan, Iran: Islamic Azad University of Isfahan (Khorasgan); 2010. [In Persian].
21. Rajaeian MH. The relationship between students' perceptions of school culture with their academic achievement in high school in Isfahan city in the academic year 2007-2008. [Thesis]. Isfahan, Iran: Islamic Azad University of Isfahan (Khorasgan); 2008. [In Persian].
22. Zamaani B, Nasr Isfahani AR. 2004. The role of schools and teachers in cultural development (Proceedings of cultural barriers with special attention to Ilam province). Tehran, Iran: Publishing Project. 2004. [In Persian].
23. Cotton K. School size, school climate, and student performance. [Online]. [cited 1996 May]; Available from: URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/8330/44f3b89044e3bc508e101b5a22f2c3c97bb5.pdf>
24. Goh SC, Young DJ, Fraser BJ. Psychosocial climate and student outcomes in elementary mathematics classrooms: a multilevel analysis. *The Journal of Experimental Education* 1995; 64(1): 29-40.
25. Akbrnya E. To examine the relationship between self-esteem and religious beliefs with compatible high school students in Tehran. [Thesis]. Tehran, Iran: School of Psychology and Education Sciences of Tehran University; 2008. [In Persian].
26. Yousefi R. The comparison of self-esteem of both successful and unsuccessful high school students in Ardabil city and unsuccessful ways of raising self-esteem in groups. [Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabatabaei University; 1995. [In Persian].
27. Taylor TL, Montgomery P. Can cognitive-behavioral therapy increase self-esteem among depressed adolescents? A systematic review. *Children and Youth Services Review* 2007; 29(7): 823-39.
28. Luster T, McAdoo HP. Factors related to the achievement and adjustment of young African American children. *Child Dev* 1994; 65(4): 1080-94.
29. Sharifi HP. Assess the progress of internal and external motivation and the attitude of students in different grades toward educational issues and the contribution of these variables in making clear academic achievement. *Journal of Educational Innovations* 2006; 18: 171. [In Persian].
30. Kaneani S. The Comparison of impact cooperative teaching method with traditional teaching on student achievement. [Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabatabaei University; 1999. [In Persian].
31. Salehi M, Niaz Azari Q, Motamedi MT. The impact of Active teaching methods on reading literacy development of students in grades fourth and fifth Mazandaran province. *Journal of Educational Innovations* 2009; 8(32): 60-97. [In Persian].
32. Abbasian SH. The relationship between active teaching methods and educational progress of the students in the fourth year of primary in math lessons. *Journal of Elementary Education* 2010; 6: 28. [In Persian].
33. Tabari A. The comparison survey of training effects, active teaching methods on enhance the creativity of students in fourth grade Mazandaran province in the 1999-2000 school year. *Research Projects Research Council Education Mazandaran province*; 2000. [In Persian].
34. Haji Hussein Nejad GR, Balighizadeh S. The comparison of effect teaching methods based on Gardner's theory and traditional methods on mathematics achievement of students. *Journal of Research in Educational* 2004; (1-2): 20-19. [In Persian].
35. Nazari A, Jalali D. The impact of training of social learning model on self-esteem, self-confidence, self-assertiveness and academic achievement in third grade students in the academic year 86-85 school Branch. *Journal of Behavioral Sciences Research* 2009; 1(13): 53-43. [In Persian].
36. Maehher ML, Fyans LJ, Jr. School culture, motivation, and achievement. Project Report. Urbana, IL: National Center for School Leadership; 1990 .
37. Shafiabadi E. The acquaintance with educational planning and employment. Tehran, Iran: Ministry of Education; 1993. [In Persian].
38. Pope W. Alic Mchale MS, Edward W. Self-esteem enhancement with children and adolescents, New York, NY, Pergamon Press; 1989.

39. Coopersmith S. The antecedents of self- esteem. San Francisco, CA: Freemand Company; 1967.
40. Kalantari M, Neshatdost H, Molavi H, Adamzadeh Z. The effect of group training on increasing self – esteem among the adolescent daughters of martyrs. A Quarterly Journal of Science & Reserarch 1999; 1(2): 85-96. [In Persian].
41. Temple S, Robson P. The effect of assertiveness training on self- esteem. British Journal of Occupational Therapy 1991; 54(9): 329-32.
42. Bakhtiari Barati S. The examine of relationship simple and multiple variables self-efficacy, self-esteem and self-discovery with academic performance in secondary students in the third year of the new system in Ahvaz city. [Thesis]. Ahvaz, Iran: Shahid Chamran University of Ahvaz; 2007. [In Persian].

The Role of School Culture on Female Students Improvement Motivation and Self-Esteem of 2nd Grade High School

Fatemeh Hosseinzade Khenji¹, Abdolmohammad Taheri²

Original Article

Abstract

Aim and Background: Organizational culture is the most basic fields for changes and evolution, and schools bear a great cultural mission as a cultural institution. The main purpose of this research was to present the role of school culture on improvement motivation and self-esteem of high school 2 grade female students.

Materials and Methods: In this descriptive-survey study, Population includes all of the female students at n2nd grade high schools of Shiraz area1 in 2014-2015 education year's. (8000) that 350 persons selected as a sample using clustering random sampling method. Research tools include questionnaire of Safaei School culture, questionnaire of Hubert Hermes improvement motivation, and questionnaire of cooper-smith self-esteem (1967).

Findings: The findings showed a significant correlation coefficient between behavior and attitude of the students with their self-esteem at p value < 0.05 level.

Conclusions: Results showed that: 1. School culture is affected on female students at 2nd grade high schools of Shiraz, Iran. 2. Students' attitude toward education, group learning, parents attitude toward education, educational facilities and physical environment dimension shows significant prediction power for students development motivation but students and teachers attitudes and has less prediction power. 3. Student's attitudes toward education, group learning, parent attitudes toward education and student's attitudes and behavior showed significant prediction power of student's self-esteem but educational facilities and physical environment and teachers attitudes toward education showed less meaningful prediction power.

Keywords: School culture, School culture aspects, Improvement motivation, Self-esteem.

Citation: Hosseinzadeh Khenji F, Taheri A. **The Role of School Culture on Female Students Improvement Motivation and Self-Esteem of 2nd Grade High School.** WJEM 2016; 2(1): 1-11.

Received date: 16.01.2016

Accept date: 17.03.2016

1- MSc Student, Department of Educational Administration, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

2- Association Professor, Department of Educational Administration, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

Corresponding Author: Abdolmohammad Taheri, Email: vahid_taahh2010@yahoo.com